

Handlingsplan för skolbiblioteken i Varbergs kommun

2017 - 2019

**VARBERGS
KOMMUN**

Dokumenttyp:	Dokumentnamn:	Diarienummer:
Beslutad av:	Beslutsdatum:	Giltig till och med:
Gäller för:	Dokumentansvarig avdelning:	Senast reviderad:

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte med handlingsplan	4
Mål för skolbiblioteksverksamheten.....	4
Styrdokument	5
Skollagen	5
Bibliotekslagen	5
Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshemmet.....	5
Nationell strategi för digitalisering av skolväsendet (förslag, beslut i maj).....	5
Kulturgaranti.....	5
Skolinspektionen	6
Det systematiska kvalitetsarbetet	6
Ramverk för analys	6
Handlingsplan - Skolbiblioteket.....	7
Skolbibliotekets uppdrag	7
Tillgänglighet:.....	7
Övergripande:	7
Läs- och skrivfrämjande insatser	7
Medie- och informationskompetens, MIK.....	7
Samverkan:.....	8
Ansvarsfördelning.....	8
Prioriterande målgrupper – skolbibliotek för alla.....	8
Utmaningar i framtidens skolbibliotek i Varberg	9
Bilaga	9

Inledning

Varbergs kommun har 21 grundskolor där alla har tillgång till ett skolbibliotek i enlighet med skollagen¹. Fem skolor har ett integrerat folk- och skolbibliotek medan övriga har rena skolbibliotek.

Höstterminen 2000 påbörjades ett formellt samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen vilket innebar att skolbiblioteken bemannades med bibliotekarier. Överenskommelsen omfattar 18 skolor och på resterande skolor ansvarar en lärare för biblioteket med stöd av en samordnare för skolbiblioteken.²

Syfte med handlingsplan

Syftet med handlingsplanen är att tydliggöra skolbibliotekens uppdrag utifrån skollagen och Varbergs kommuns biblioteksplan.

Mål för skolbiblioteksverksamheten

Skolbiblioteken ska stödja elevernas kunskapsutveckling, stimulera läslust och främja språkutveckling.

Skolbiblioteket ska erbjuda litteratur, så väl facklitteratur som skönlitteratur, informationsteknik och andra medier anpassade till olika elevers behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Skolbiblioteket ska genom vägledning och tillgång till facklitteratur och skönlitteratur ge elever möjligheter att samtala, läsa och skriva för att utveckla sina möjligheter att kommunicera.

---

¹ 2 kap. 36 § skollagen. Från och med läsåret 2017/2018 kommer det att finnas 22 grundskolor.

² Med lärare menas i handlingsplanen lärare, förskollärare och fritidspedagoger.

Styrdokument

Skollagen

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek.

”Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek”.³

Bibliotekslagen

I bibliotekslagen står det att ”folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning”.⁴

Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshemmet

I läroplanen för grundskola, förskoleklass och fritidshemmet lyfts färdigheter och kompetenser som direkt kan knytas till skolbibliotekens uppdrag.

”Skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.”

”Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska också ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker, samt för att kunna värdera information.”

”Alla som arbetar i skolan ska i arbetet med normer och värden uppmärksamma både de möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.”

”Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.”⁵

Nationell strategi för digitalisering av skolväsendet (förslag, beslut i maj 2017)

Skolbibliotek med biblioteksutbildad personal är viktiga i frågor kring digitaliseringen av skolväsendet. Ett strategiskt utvecklande av skolbibliotekens funktion i arbetet med mediehantering och mediekritiskt arbete är av betydelse.

Kulturgaranti

Enligt Varbergs kommuns Kulturgaranti erbjuds alla elever i årskurs F-9 lässtimulerande mötesplatser inom ramen för skolbiblioteksverksamheten för att förstärka kunskapsutveckling gällande läsförståelse, ordförråd, fantasi och empati. Mötesplatser ordnas minst en gång per studie i form av författarbesök, bokprat, högläsning eller liknande.⁶

---

³ 2 kap. 36 § skollagen

⁴ 9§ bibliotekslagen

⁵ Lgr 11, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, reviderad 2017

⁶ Varbergs kommuns kulturgaranti

Skolinspektionen

I skollagen finns ingen definition av skolbibliotek, men i förarbetena till lagen förklaras det som *en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs som är en del i skolans läromedel och övrig utrustning, dels som en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svarar för viss service.*⁷

Skolinspektionen bedömer att följande krav ska uppfyllas för att vara ett skolbibliotek:⁸

- Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
- Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Skolbiblioteken ska vara en integrerad del av skolans verksamhet och som sådan ingår den i det systematiska kvalitetsarbetet. Inför avstämningspunkterna i årshjulet gällande ”Kunskap och lärande” samt ”Mål och resultat” ska skolbibliotekens roll analyseras. Ett välfungerade skolbibliotek har en stor inverkan på elevernas läs- och skrivutveckling.⁹

Vid skolans analys av verksamheten kan tänkbara och möjliga förklaringar till vad i verksamheten som påverkar och orsakar elevernas resultat och måluppfyllelse diskuteras. Arbetssätt och arbetsformer, lärandeklimat, bemötande och förväntningar? Se vidare bilaga Ramverk för analys.

Ramverk för analys

Inom biblioteksvetenskap används ett ramverk (eller ”taxonomi”) framtaget av professor David Loertscher¹⁰. Taxonomin fungerar som en lista där varje nivå utgör en funktion som är nödvändig för att samverkan mellan skolbibliotek och lärare ska fungera optimalt. Ett ramverk som skulle kunna kombineras med Loertscher är *samarbetslärande* eller *cooperative learning*. Även detta ramverk är välbeprövat för att utvärdera och utveckla samarbete. I bilaga *Stöd för analys* ges en mer utförlig beskrivning av hur dessa ramverk kan utgöra ett stöd vid analys av samverkan skola – skolbibliotek.

⁷ Prop. 2009/10:165 s. 284

⁸ Skolinspektionen, informationsblad skolbibliotek, www.skolinspektionen.se

⁹ ”Skolbibliotekets roll för elevers lärande”. En forsknings- och kunskapsöversikt år 2010-2015, Kungliga biblioteket, Nationell biblioteksstrategi

¹⁰ David Loertscher (1988)

Handlingsplan - Skolbiblioteket

Skolbibliotekets uppdrag

Skolbibliotekens uppgift är att vara ett stöd i elevers språk- och kunskapsutveckling, stimulera fantasi, främja läsintresse och hitta vägar till nya kunskaper genom ett aktuellt och mångsidigt mediebestånd. Skolbiblioteken leds av bibliotekarie och finns för alla åldrar på samtliga grundskolor.

Tillgänglighet:

- Skolbiblioteken ska erbjuda en likvärdig tillgänglighet för alla elever utifrån ett individanpassat bemötande.
- Skolbibliotekarie och lärare samverkar för att alla elever ska få kvalitativt bra material utifrån sina förutsättningar.
- Skolbiblioteket är en tillgång som ska ses som ett kompletterande klassrum.

Övergripande:

- Skolbiblioteket uppfyller både skolans och skollagens krav och är en integrerad del av skolan.
- Skolbiblioteken tillhandahåller skön- och facklitteratur i olika former inom olika ämnesområden, med olika svårighetsgrader och med olika infallsvinklar som stämmer överens med skolans läroplan och arbetsplaner.
- Skolbibliotekarien bygger upp och upprätthåller en god mediesamling¹¹ i samråd med lärare och elever.

Läs- och skrivfrämjande insatser

- Skolbiblioteken ska stimulera och utmana elevernas språkutveckling och fantasi.
- Skolbibliotekarien ska stödja elever i att hitta lämpliga medier, texter i olika framställningsformer, multimodala,¹² med hänsyn till ålder, utvecklingsnivå och intresse.
- Skolbibliotekarien ska följa elevernas intresse för litteratur och läsning.
- Skolbibliotekarien ska inspirera till ett ökat läsande hos eleverna genom olika former av events som utställningar, författarbesök, bokprat, sagostunder och högläsning.
- Skolbibliotekarien ska inspirera lärare till eget läsande av barn- och ungdomslitteratur.
- Skolbiblioteken ska publicera material som produceras i undervisningen.

Medie- och informationskompetens, MIK

- Skolbibliotekarien samverkar med lärare i att söka, välja och lokalisera medier till undervisning och fördjupningsarbeten.
- Skolbibliotekarien vägleder elever i informationssökningsprocessen i anslutning till aktuellt ämnesområde i klass/elevgrupp.
- Skolbibliotekarien handleder elever i att utveckla strategier för att söka, välja och kritiskt granska olika källor.

---

¹¹ T.ex. böcker, databaser & tidskrifter

¹² Multimodalitet innebär att flera typer av framställningar t.ex. grafer, diagram, ljud och bilder eller rörliga visualiseringar av olika slag används tillsammans och på så sätt skapar innehåll och betydelse.

Samverkan:

- Skolbiblioteken ska i samverkan med lärare och skolledning möjliggöra för att elever är delaktiga och ges inflytande.
- Skolbibliotekarien är delaktig i skolans planering genom att lärarna i god tid informerar om ämnesområden skolan ska arbeta med.
- Skolbibliotekarier och lärare samverkar för att möta elever utifrån deras unika behov, t.ex. vid läs- och skrivsvårigheter.

Ansvarsfördelning

Rektor har ansvar ”för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper som t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel.”¹³

Skolbibliotekarierna är organiserade under kultur- och fritidsförvaltningen med bibliotekschefen som chef. Bibliotekarierna ansvarar för att leda och utveckla verksamheten i samråd med biblioteksgruppen som består av rektor eller lärare med delegation från rektor, bibliotekarie, lärarrepresentanter från arbetslagen samt elevrepresentanter.

Lärare och skolbibliotekarie har ett delat ansvar att samverka i syfte att stödja elevers kunskapsutveckling, stimulera läslust och främja språkutveckling.

Elevernas ansvar är att delta i bibliotekets aktiviteter samt att följa bibliotekets låne- och trivselregler.

Ansvarsfördelningen mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen regleras i ett särskilt avtal.

Prioriterande målgrupper – skolbibliotek för alla

I bibliotekslagen framgår att skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt elever med funktionsnedsättningar samt elever som har annat modersmål än svenska och elever vars modersmål är något av de nationella minoritetsspråken¹⁴, bland annat genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.¹⁵

Skolbiblioteken ska tillhandahålla medier anpassade för särskilda behov och relevanta verktyg, t.ex. talsynteser, dyslexiprogram, så att dessa kan användas av så många som möjligt.

Skolbiblioteken ska också arbeta för att särskilt motivera och engagera pojkar till att läsa mer.

---

¹³ Lgr 11, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

¹⁴ De nationella minoritetsspråken i Sverige är finska, jiddisch, meänkieli, romani och samiska.

¹⁵ Bibliotekslag (2013:801) 4-5§

Utmaningar i framtidens skolbibliotek i Varberg

- I framtidens skolbibliotek beskrivs verksamheten som bestående av två dimensioner – det fysiska och det digitala.¹⁶
- Skolbiblioteken utgör en del i utvecklingen av elevernas medie- och informationskompetens.
- Det framtida skolbiblioteket har ett elevperspektiv, med ett utökat inflytande för eleverna.
- Framtidens skolbibliotek ska vara en del av skolans verksamhet, med ett nära samarbete med lärare och skolläda i det dagliga arbetet.
- Skolbiblioteken ska främja språkutveckling och öka elevernas intresse för läsning, genom ett systematiskt arbete i nära samverkan med lärare.
- Skolbiblioteken har en likvärdig tillgänglighet för flerspråkiga elever, elever med funktionsnedsättning och elever i behov av särskilt stöd.
- Skolbibliotekens verksamhet ska kontinuerligt följas upp och vara en del i skolans systematiska kvalitetsarbete.
- Biblioteksgruppen bör ha en strävan uppåt på Loertscher's taxonomitrappa och använda bifogade stödstrukturer.
- Utveckla ett samarbete med högskolor/universitet för att få ett forskningsperspektiv gällande bland annat läsfrämjande och läsutveckling.

Bilaga

Ramverk för analys.

Stöd/mall för det systematiska kvalitetsarbetet i biblioteksgruppen.

---

¹⁶ Det obegränsade rummet – det moderna skolbiblioteket, en framtidsskiss; SKL